

El català a la Catalunya Nord: en baixa l'ús social i n'augmenta el prestigi

A partir del testimoni de polítics, periodistes, historiadors, professors, activistes culturals i personatges de la societat civil nord-catalana, "Catalunya Nord: el català, a judici" fa una investigació profunda sobre l'estat actual de la llengua catalana a l'estat francès just quan cinc ajuntaments nord-catalans han estat jutjats per utilitzar oficialment el català al consistori

10/07/2023 - 09.23

El 18 d'abril, un tribunal administratiu de Montpeller va asseure al banc dels acusats els **alcaldes** i representants institucionals de **cinc ajuntaments de la Catalunya Nord**. Per primera vegada a la història, **la República Francesa es personava com a acusació** contra cinc municipis del seu territori per haver inclòs l'ús del català als plens consistorials.

Després de segles de repressió, prohibicions i decrets, tant a França com a Espanya, la llengua catalana es veia una vegada més jutjada dins les quatre parets d'un jutjat. Agafant el judici a Montpeller com a punt de partida, "Catalunya Nord: el català, a judici" planteja també un altre tipus de judici: a

partir de fets, testimonis i vivències, valora quin és l'estat actual de la llengua catalana a la Catalunya Nord.

"L'ús social del català va de baixa, però té més prestigi que fa trenta anys", assegura Pere Manzaneres, tinent de batllia a Elna.

En els darrers vuitanta anys, el català ha passat de ser la primera llengua del 90% dels habitants de la Catalunya Nord fins a esdevenir actualment, segons les últimes dades d'usos lingüístics, la llengua principal només d'un 5% dels nord-catalans. Segons **Pierre Mathis**, cap de redacció del diari L'Indépendant, això és perquè "avui en dia parlar català al Rosselló no serveix absolutament de res".

És la mateixa opinió que té **Mateu Pons**, advocat defensor dels cinc ajuntaments jutjats per fer ús del català. Segons ell, França ha guanyat la partida al català aplicant la llei al peu de la lletra: "Segons la Constitució francesa, l'única llengua oficial a França és el francès. Però és que, a més, segons l'article 76 de la mateixa Constitució, les llengües regionals són considerades un patrimoni."

Mariam Elhadri, speaker dels Dracs Catalans, i el cantautor Julio Leone ("Catalunya Nord: el català, a judici")

Què vol dir, però, això? **Julio Leone**, un comunicador i cantant de Banyuls de la Marenda que amb vint-i-nou anys s'ha convertit en el músic en català més famós de la Catalunya Nord, hi reflexiona:

"Una llengua considerada patrimonial és una llengua que té el mateix sentit que un castell, una ermita o un monument: viu en el passat, però està morta en el present."

Leone forma part d'una nova tropa de gent, la majoria menors de trenta anys, que molts veuen com els últims parlants de català al sud de França, però que també poden veure's com els primers nous parlants de català allà.

Sorgits, la majoria, de les escoles immersives **La Bressola** o **Arrels**, tot i que també de les escoles públiques bilingües, hi ha una nova fornada que considera el català una llengua normal. Van sentir parlar català als seus avis, han viscut sempre sense sentir català als seus pares fora de casa i ells han decidit, ara, tornar a parlar català de forma quotidiana.

La directora de l'escola Arrels-Vernet, Elena Gual, durant una classe en català ("Catalunya Nord: el català, a judici")

Segons **Joana Serra**, llibretera de l'única llibreria en català a la Catalunya Nord, "les dues guerres mundials del segle XX van convertir França en un estat nació en el qual, per ser francès, calia parlar francès i prou". Així s'explica la davallada dràstica de parlants de català, la vergonya pública de sortir de casa parlant alguna cosa que no sigui francès i, en definitiva, la concepció de la llengua regional com un patuès.

Es manté avui aquesta mateixa sensació? Per a **Annabelle Brunet**, regidora al Consell Departamental dels Pirineus Orientals, la resposta és clara: el català, avui, ha perdut la vergonya i està més de moda que fa trenta o quaranta anys. Té menys parlants que abans, però els parlants que el parlen ho fan amb molt més prestigi que als anys seixanta o setanta, quan "parlar català era considerat indigne", tal com detalla **Albert Noguer**, director de Ràdio Arrels, l'únic mitjà de comunicació en català actualment a la Catalunya Nord.

Elna és un dels cinc municipis on es va reglar l'ús del català als plens ("Catalunya Nord: el català, a judici")

És cert, però, que el català està de moda? Es revertirà aquest 5% de parlants habituals en els pròxims anys, o les dades continuaran caient en picat? Ha comès França un genocidi cultural amb les seves llengües regionals o, en cas contrari, s'ha limitat a aplicar els valors republicans d'igualtat, fraternitat i llibertat que pregonava la seva Constitució?

El **general Gilles Glin** ho té clar: "No hi ha res més igualitari que permetre a tothom parlar la mateixa llengua." En aquest cas, el francès. Excapt de l'oposició a Elna, va ser ell qui va denunciar al prefecte dels Pirineus Orientals l'ús del català a l'Ajuntament. Malgrat l'avís de la prefectura, però, el batlle, **Nicolas Garcia**, no es va fer enrere i va mantenir l'ús del català, fins i tot aprovant un reglament municipal que en permetés l'ús als plens.

El batlle d'Elna, Nicolas Garcia, abans del judici al Tribunal Administratiu de Montpeller ("Catalunya Nord: el català, a judici")

Com ell, quatre ajuntaments més van fer el mateix: **Portvendres, els Banys d'Arles i Palaldà, Tarerac, Sant Andreu de Sureda**. Tots cinc consistoris van acabar anant a judici, i el 9 de maig es va fer pública la sentència: parlar català als plens és anticonstitucional, però la sentència també estipula que, per primer cop a la República Francesa, està permès parlar català en un acte administratiu oficial, sempre que sigui després d'haver-ho fet prèviament en francès.

Un reportatge de Pep Antoni Roig, Roberto Lázaro i Jordi Escofet
Producció executiva: Jofre Llobart
Imatge i so: Aleix Jové, Arnau Pauné, Júlia Gómez i Jordi Aymerich
Grafisme: Clàudia Martín

Una producció de Frame CreativeMedia i PuntTV